

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.8(1)/2.2025.12

UDC 378.091.3:373.3.011.3-051

## PECULIARITIES OF TRAINING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS TO ORGANIZE MEDIA EDUCATION FOR JUNIOR SCHOOLCHILDREN

**Mykyta Popov**

Doctor of Philosophy in 01 Education/Pedagogy,  
Lecturer at the Department of Pedagogy,  
Dragomanov Ukrainian State University,  
9, Pyrohova Str., Kyiv, Ukraine  
<https://orcid.org/0000-0002-7248-9015>  
e-mail: n.popov@s-softteam.com

**Abstract.** The article is devoted to the topical issue of improving the professional training of future primary school teachers, in particular, the organization of media education for primary school students in a globalizing information society. The need to search for new methods, content and scientific and methodological support for teacher training is due to socio-economic transformations in Ukraine, which have led to a revision of value orientations and the renewal of pedagogical technologies.

The article deals with a systematic pedagogical study of the development of future teachers' creative potential, which covers the phenomenological, analytical and synthetic, axiomatic and prognostic levels. At the phenomenological level, facts or phenomena, their qualities and properties are described and cataloged. The analytical and synthetic level involves the study of the essence of the object using generally accepted pedagogical terminology, analysis of its properties and patterns of functioning. At the axiomatic level, the values of the object under study are revealed through interdisciplinary scientific concepts and ways to improve its further study are identified. The prognostic level includes modeling of the main processes and phenomena, creation of models that allow to study the regularities of the object's functioning and determine the didactic conditions for their implementation.

The practical application of the created models involves experimental verification of theoretical positions and evaluation of the achieved results of students' educational and creative activities. The authors emphasize the importance of developing a clear system of pedagogical research methods for training future teachers to organize media education, as it is currently absent, which emphasizes the relevance of the problem and opens up prospects for further research.

The conceptual model of training future teachers to organize media education is based on a systematic approach that allows taking into account the place and role of each element of the system, holistically studying the relationships between the components of student media competence, as well as the influence of internal and external factors on its development. The main idea is to create an extensive system of active learning and professional expression that promotes the development of a dialogic culture, creative imagination, professional intuition, the ability to theoretically analyze and practically implement the developed models.

**Key words:** media education, media competence, future primary school teachers, primary school students, innovative technologies.

DOI 10.31392/ONP.2786-6890.8(1)/2.2025.12  
УДК 378.091.3:373.3.011.3-051

## ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДІАОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

**Попов М. О.**

доктор філософії в галузі  
01 Освіта/Педагогіка,  
викладач кафедри педагогіки,  
Український державний університет  
імені Михайла Драгоманова,  
вул. Пирогова, 9, Київ, Україна  
<https://orcid.org/0000-0002-7248-9015>  
e-mail: n.popov@s-softteam.com

**Анотація.** Стаття присвячена актуальній проблемі вдосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, зокрема організації медіаосвіти молодших школярів в умовах глобалізаційного інформаційного суспільства. Необхідність пошуку нових методів, змісту та науково-методичного забезпечення підготовки педагогів зумовлена соціально-економічними трансформаціями в Україні, які призвели до перегляду ціннісних орієнтирів та оновлення педагогічних технологій.

У статті розглянуто системне педагогічне дослідження розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів, яке охоплює феноменологічний, аналітико-синтетичний, аксіоматичний та прогностичний рівні. На феноменологічному рівні здійснюється описування та каталогізація фактів або явищ, їхніх якостей та властивостей. Аналітико-синтетичний рівень передбачає вивчення сутності об'єкта за допомогою загальноприйнятої педагогічної термінології, аналіз його властивостей та закономірностей функціонування. На аксіоматичному рівні виявляються цінності досліджуваного об'єкта через міждисциплінарні наукові поняття та визначаються шляхи удосконалення його подальшого вивчення. Прогностичний рівень включає моделювання основних процесів та явищ, створення моделей, які дозволяють досліджувати закономірності функціонування об'єкта та визначати дидактичні умови їхньої реалізації.

Практичне застосування створених моделей передбачає експериментальну перевірку теоретичних положень та оцінювання досягнутих результатів навчальної і творчої діяльності студентів. Автори наголошують на важливості розробки чіткої системи методів педагогічного дослідження підготовки майбутніх учителів до організації медіаосвіти, оскільки наразі вона відсутня, що підкреслює актуальність проблеми і відкриває перспективи для подальших досліджень.

Концептуальна модель підготовки майбутніх учителів до організації медіаосвіти базується на системному підході, що дозволяє врахувати місце та роль кожного елемента системи, цілісно вивчити взаємозв'язки між компонентами медіакомпетентності студента, а також вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на його розвиток. Провідною ідеєю є створення розгалуженої системи активного навчання та професійного самовираження, що сприяє розвитку діалогічної культури, творчої уяви, професійної інтуїції, здатності до теоретичного аналізу та практичного втілення розроблених моделей.

**Ключові слова:** медіаосвіта, медіакомпетентність, майбутні учителі початкової школи, учні молодшого шкільного віку, інноваційні технології.

**Вступ та сучасний стан проблеми дослідження.** Інтеграція медіаосвіти в початкову школу дедалі більше розглядається як важливий інструмент розвитку критичного мислення, формування інформаційної стійкості та цифрової безпеки учнів молодшого шкільного віку. В умовах глобалізації та поширення цифрових технологій діти з раннього віку занурюються в складне медіасередовище, яке поряд із потенціалом розвитку містить низку ризиків – від маніпуляцій і дезінформації до шкідливого контенту, кібербулінгу та надмірного екранного часу. Ці загрози посилюються в українському контексті через інформаційно-психологічні наслідки війни, що ставлять додаткові вимоги до забезпечення інформаційної безпеки дитини, насамперед через освітні механізми.

Подібні виклики постають і перед освітніми системами інших країн, що зумовлює пошук ефективних рішень на глобальному рівні. В Фінляндії, наприклад, медіаосвіта інтегрована в усі навчальні дисципліни початкової школи, а вчителі проходять обов'язкову підготовку з цифрової грамотності. Учні вже з першого класу вчать розпізнавати фейки, аналізувати джерела інформації, створювати прості медіапродукти. В Канаді велика увага приділяється питанню цифрової етики та приватності в інтернеті, а в Норвегії медіаосвіта поєднується з формуванням громадянської свідомості. Цей досвід свідчить про глобальну актуальність теми та доцільність адаптації таких моделей до українського освітнього контексту.

Світова освітня спільнота, зокрема в документах ЮНЕСКО [13], підкреслює важливість упровадження медіа- та інформаційної грамотності (Media and Information Literacy, MIL) саме на початковому етапі навчання, коли формуються базові навички осмислення й критичної оцінки інформації. Особливу увагу приділено ролі вчителя як медіафасилітатора – провідника дитини в цифровому середовищі, здатного не лише пояснити принципи функціонування ЗМІ, а й сформувати навички етичної поведінки в інтернеті, критичного осмислення візуальних і текстових повідомлень, фактчекінгу та створення безпечного цифрового середовища.

У контексті української освітньої політики інтеграція медіаосвіти відображена в таких документах, як Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [4], Державний стандарт початкової освіти [1], а також у проєктах, реалізованих за підтримки міжнародних організацій – IREX, Deutsche Welle Akademie, Міністерства культури та інформаційної політики України. Разом із тим у реальному освітньому процесі на рівні початкової школи медіаосвіта здебільшого має фрагментарний і несистемний характер, що зумовлено недостатньою підготовкою педагогів, відсутністю уніфікованих програм і методичного супроводу.

Значного поширення в останні роки набули також міжвідомчі ініціативи, спрямовані на розвиток медіа- та інформаційної грамотності як ключової складової цифрової компетентності громадян, включно з молодшими школярами. У 2021 році в Україні було затверджено **Стратегію цифрової трансформації освіти і науки до 2026 року** [11], в якій медіаграмотність визначено одним із пріоритетних напрямів модернізації змісту освіти. Документ передбачає інтеграцію цифрових компетентностей, зокрема критичного мислення, уміння працювати з інформацією та медіаконтентом, у програми загальної середньої освіти, а також у структуру підготовки педагогічних кадрів.

Важливу роль у реалізації цього напрямку відіграють проєкти, що поєднують державну підтримку та досвід міжнародних партнерів. Зокрема, **проєкт «Фільтр»** [10], ініційований Міністерством культури та інформаційної політики України, є масштабною просвітницькою кампанією, спрямованою на формування критич-

ного ставлення до інформації, боротьбу з дезінформацією та розвиток інфогігієни. У межах цього проєкту було створено онлайн-курси, мультимедійні освітні матеріали, відеоролики, а також платформи для вчителів, батьків та учнів, адаптовані до різних вікових груп. Особливу увагу в межах «Фільтру» приділено роботі з дітьми, які лише починають взаємодіяти з інформаційним середовищем, зокрема через створення анімаційних навчальних матеріалів, сюжетів із казковими героями та ситуаційними задачами на медіааналітику.

Іншим системним проєктом є **«Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність»** [9], що реалізується в партнерстві IREX, Міністерства освіти і науки України, Академії Української Преси та міжнародних донорів. Проєкт охоплює десятки тисяч учителів різних предметів, зокрема вчителів початкової школи, та спрямований на інтеграцію медіаосвітніх компонентів у навчальні дисципліни. У рамках реалізації ініціативи було створено навчальні посібники для педагогів, методичні розробки для уроків, розроблено тренінги з критичного мислення, фактчекінгу, розпізнавання фейків, виявлення маніпуляцій у ЗМІ тощо. Методичні матеріали апробуються в школах по всій Україні та демонструють ефективність використання інфомедійної грамотності навіть у межах стандартних навчальних предметів, таких як українська мова, літературне читання чи «Я досліджую світ» [6].

Проте, попри успіх цих програм, у системі підготовки майбутніх учителів початкових класів все ще відчувається дефіцит цілісного підходу до формування медіаосвітньої компетентності. Ініціативи залишаються, здебільшого, на рівні окремих освітніх проєктів і не інтегруються у стандартизовану структуру фахової педагогічної освіти. Це вимагає створення узгоджених механізмів координації між вищими педагогічними закладами, міністерствами та партнерами з громадського сектору. Тільки за умови тісної співпраці та підтримки з боку системи педагогічної освіти медіаосвіта зможе набути сталого характеру й стати повноцінним елементом освітнього процесу в початковій школі.

Актуальність проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації медіаосвіти обґрунтовується також низкою сучасних наукових досліджень. Так, Г. В. Марченко [5] визначає структуру медіаосвітньої компетентності вчителя як цілісну систему, що включає когнітивний, операційний, аксіологічний і рефлексивний компоненти. Вона наголошує на потребі впровадження спеціальних курсів і практичних модулів у структуру фахової педагогічної освіти.

М. С. Островська [7] наголошує на тісному взаємозв'язку між цифровою компетентністю педагога та його готовністю впроваджувати медіаосвітні елементи в навчальний процес початкової школи. Її дослідження підтверджує, що сформованість цифрової грамотності є передумовою для впровадження критичного осмислення інформації, адаптації контенту до вікових особливостей молодших школярів та організації інтерактивного навчання з використанням цифрових ресурсів.

Л. А. Чемоніна [12] у межах емпіричного дослідження підкреслює значення застосування кейс-методу, рольових ігор, медіасимуляцій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів. На думку авторки, лише практикоорієнтована педагогіка медіаосвіти забезпечує стійке формування медіаграмотності як професійної компетентності.

У зарубіжному дискурсі важливою є позиція ЮНЕСКО, яка представлена в оновленому посібнику «Media and Information Literacy Curriculum for Teachers» [13] де акцент зроблено на інтеграції медіаосвіти в усі етапи формальної освіти. В документі наголошено, що підготовка вчителів має охоплювати знання про цифрові

права, боротьбу з дезінформацією, цифрову етику, а також навички створення медіапродуктів.

Дослідниця А. П. Пługіна [8] на основі аналізу української практики підготовки вчителів робить висновок про фрагментарність інтеграції медіаосвітніх компонентів у педагогічну освіту та пропонує впровадження спеціалізованого курсу, що включає як теоретичні засади МІЛ, так і розробку авторських медіапроектів студентами.

Особливої ваги набувають результати дослідження М. Д. Дяченко та І. М. Дяченко [2], які вказують на важливість медіаосвіти в умовах гібридної війни. Вони підкреслюють, що підготовка майбутніх педагогів має відповідати новим викликам – інфодемії, цифровому тиску, необхідності протидії фейкам і кіберзагрозам. Автори пропонують системний підхід до формування інформаційної безпеки вчителя як частини його професійної ідентичності.

Таким чином, аналіз сучасного стану проблеми засвідчує, що медіаосвіта в початковій школі потребує не лише методичного й організаційного забезпечення, а й фундаментальної зміни парадигми педагогічної підготовки. Формування готовності вчителя початкової школи до впровадження медіаосвіти має здійснюватися на перетині цифрової, етичної, соціальної та педагогічної компетентностей [3]. Залишається актуальною потреба в розробці практичних моделей підготовки вчителів до організації медіаосвіти молодших школярів, які враховували б український освітній контекст, вікові особливості дітей та новітні загрози інформаційного середовища.

**Мета і завдання дослідження.** Вивчення та обґрунтування особливостей підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації медіаосвіти учнів, а також розробка ефективних методичних підходів для інтеграції медіаосвіти в навчальний процес початкової школи.

Для досягнення цієї мети передбачено виконання таких **завдань**: 1) аналіз сучасних наукових підходів до медіаосвіти та визначення її ролі в системі початкової освіти; 2) оцінка стану підготовки майбутніх учителів до медіаосвіти в українських закладах вищої освіти; 3) розробка педагогічних технологій і методів, що сприяють ефективному засвоєнню медіаосвіти, створення навчально-методичних матеріалів; 4) також проведення експериментальної перевірки розроблених підходів і оцінка їх ефективності. Очікується, що результати дослідження допоможуть підвищити якість підготовки майбутніх учителів початкових класів, що дозволить їм ефективно організовувати медіаосвіту учнів, відповідати сучасним вимогам інформаційного суспільства та сприяти розвитку критичного мислення і медіаграмотності у молодших школярів.

Реалізація визначених завдань зумовила необхідність використання ряду теоретичних та емпіричних **методів**. Зокрема, для аналізу сучасних наукових підходів до медіаосвіти було застосовано методи аналізу, синтезу, узагальнення та порівняння. Ці методи дозволили систематизувати існуючі знання та визначити роль медіаосвіти в системі початкової освіти.

Оцінка стану підготовки майбутніх учителів до медіаосвіти в українських закладах вищої освіти здійснювалася за допомогою анкетування, опитування та експертних оцінок. Ці методи допомогли виявити рівень готовності студентів до організації медіаосвіти, а також визначити основні проблеми та перешкоди, з якими вони стикаються в процесі навчання.

Розробка педагогічних технологій і методів включала в себе використання експериментальних методів, зокрема педагогічного експерименту. Це дозволило перевірити ефективність запропонованих підходів і методик, а також оцінити

їх вплив на підготовку майбутніх учителів до організації медіаосвіти. Крім того, у процесі дослідження було використано методи моделювання, які допомогли створити оптимальні навчально-методичні матеріали та посібники, що сприяють ефективній підготовці студентів до роботи з медійними ресурсами.

Результати дослідження будуть корисні для викладачів закладів вищої освіти, які займаються підготовкою майбутніх учителів, а також для науковців і практиків, які працюють у сфері медіаосвіти. Отримані висновки та рекомендації можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм і підвищення рівня медіаграмотності майбутніх педагогів.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Покращення системи професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів є одним із ключових завдань сучасної вищої педагогічної освіти, оскільки саме ця категорія педагогів закладає фундамент освітнього, морального та громадянського становлення особистості дитини. Особливої ваги набуває питання підготовки вчителя до роботи в умовах стрімких соціокультурних трансформацій, коли цифровізація, інформаційна перенасиченість, глобалізація та медіазація реальності безпосередньо впливають на зміст і форми навчального процесу в початковій школі.

Зростає нагальна потреба у впровадженні нових педагогічних підходів, оновленні змістового та науково-методичного забезпечення освітніх програм, зокрема щодо підготовки педагогів до реалізації завдань медіаосвіти молодших школярів. У сучасному глобалізованому інформаційному суспільстві вчитель має бути не лише ретранслятором знань, а й медіаграмотним наставником, здатним розвивати критичне мислення, навички аналізу та інтерпретації медіатекстів, формувати відповідальне ставлення до інформації, а також підтримувати в учнях здатність до самовираження й творчості в новому медійному середовищі. Це передбачає інтеграцію міжпредметного підходу, використання цифрових технологій, активізацію емоційного інтелекту й когнітивних стратегій у підготовці педагогів.

Практична реалізація медіаосвітніх завдань може включати такі формати, як: міні-уроки «Факт чи вигадка?», під час яких учні аналізують новини й визначають правдиві та неправдиві твердження; створення «медіащоденників» – особистих записників, у яких дитина фіксує, які мультфільми чи відео вона переглянула, що їй сподобалося, що викликало сумніви. Для цього можуть використовуватися інтерактивні цифрові інструменти – Kahoot!, Mentimeter, Canva, Edpuzzle, Padlet, які сприяють візуалізації, активному залученню, співтворчості. Крім того, під час практики майбутні вчителі можуть апробувати моделі занять з аналізу дитячих телепередач, розробляти вікторини на основі дитячих блогів або навчати дітей технікам фактчекінгу.

Соціально-економічні зміни в Україні на межі XX–XXI століть, перехід до інформаційного типу суспільства, перегляд базових ціннісних орієнтацій та викликане цим реформування системи освіти, зумовили необхідність переосмислення методологічних основ професійної підготовки педагогів. Це проявляється у зміні домінуючих функцій учителя, зростанні вимог до його комунікативної, інноваційної, соціальної та цифрової компетентностей, а також у потребі формування у нього здатності адаптуватися до динамічних умов освітнього простору. Сучасний педагог має володіти не лише фаховими знаннями, а й гнучкістю, інтеркультурною чутливістю, здатністю швидко реагувати на зміни, зокрема пов'язані з інформаційними викликами.

У цьому контексті особливого значення набуває логіка наукового дослідження процесу професійного становлення майбутнього вчителя, зокрема його здатності до організації та впровадження медіаосвіти в початковій школі. Системний підхід

до дослідження передбачає проходження певних рівнів наукового пізнання, кожен із яких забезпечує поступовий перехід від описового аналізу явища до його глибинного концептуального осмислення та практичного втілення.

На феноменологічному рівні здійснюється фіксація та опис ключових фактів, ознак, властивостей і тенденцій, що характеризують сучасну підготовку педагогів до впровадження медіаосвіти. Це включає аналіз навчальних програм закладів вищої освіти, характеристику компетентнісних моделей, вивчення інституційних стратегій інтеграції медіаосвіти в професійну підготовку. Сюди ж належить емпіричне вивчення стану сформованості цифрової та медіаосвітньої грамотності студентів педагогічних спеціальностей.

На аналітико-синтетичному рівні розкривається внутрішня структура досліджуваного явища, аналізуються його компоненти, функціональні зв'язки, принципи організації та системотворчі характеристики. У випадку медіаосвіти це означає визначення структурних компонентів медіаосвітньої компетентності майбутнього вчителя: когнітивного (знання про медіа), операційного (уміння використовувати медіа), ціннісного (ставлення до інформації), комунікативного (здатність до взаємодії через медіа), рефлексивного (усвідомлення власної інформаційної поведінки).

На аксіоматичному рівні формуються концептуальні положення, які визначають ціннісно-світоглядне осмислення проблеми. Це ідея професійної підготовки як процесу гуманістичного спрямування, де ключовою є не лише передача знань, а формування свідомої, критично мислячої особистості, здатної орієнтуватися в інформаційному суспільстві та діяти відповідально щодо інформаційного середовища молодших школярів. У цьому контексті особливе значення має формування інформаційної культури, здатності до етичного споживання і поширення контенту.

На прогностичному рівні здійснюється моделювання основних процесів і явищ, пов'язаних із професійною підготовкою вчителя до медіаосвітньої діяльності. Це може включати проектування програмно-методичних комплексів, створення цифрових тренажерів, симуляційних моделей уроків, інтеграцію платформ типу Edpuzzle, Canva, Mentimeter, Padlet, а також розроблення змістових модулів освітніх дисциплін, орієнтованих на формування медіаосвітніх навичок.

На прикладному рівні верифікуються теоретичні положення через педагогічну практику. Йдеться про аналіз ефективності навчальних курсів, тренінгів, практичних занять, участі студентів у медіаосвітніх проєктах. Використання індикаторів сформованості відповідних компетентностей, зокрема через рефлексивні щоденники, портфоліо, онлайн-опитування, створення інтерактивних продуктів, дозволяє кількісно та якісно оцінити динаміку професійного зростання студентів.

Попри наявність окремих наукових праць, присвячених медіаосвіті в контексті початкової школи, слід констатувати, що на сьогодні відсутня цілісна методологія педагогічного дослідження підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації медіаосвіти. Бракує системного бачення структури цього процесу, критеріїв його ефективності, змістового наповнення та інструментів педагогічного впливу. Це засвідчує не лише наукову новизну порушеної проблеми, а й відкриває перспективи подальшої дослідницької роботи, пов'язаної з концептуалізацією педагогічної моделі, уточненням методик формування компетентностей та розробленням інноваційних підходів до інтеграції медіаосвіти в підготовку сучасного вчителя початкових класів.

Подальший розвиток підготовки вчителя до реалізації завдань медіаосвіти має спиратися на послідовну методологію, яка враховує взаємозв'язок між акаде-

мічними знаннями, педагогічною практикою та ціннісно-світоглядною позицією майбутнього педагога. Формування медіаосвітньої компетентності не повинно обмежуватись короткотривалими тренінгами або факультативними курсами, адже йдеться про глибоку професійну трансформацію. Таку компетентність слід розглядати як інтегративну, що охоплює знаннєвий, операційний, емоційно-етичний та рефлексивний компоненти, кожен із яких має бути цілеспрямовано сформований у процесі підготовки фахівця.

На рівні структури освітньої програми варто передбачити окремий модуль або цикл дисциплін, присвячений основам медіаосвіти, з урахуванням вікових особливостей молодших школярів, пізнавальних потреб дітей та специфіки роботи з інформаційними ресурсами. Такий модуль має включати ознайомлення студентів з поняттями медіатексту, жанрів і типів медіа, логікою інформаційного впливу, механізмами маніпуляції, алгоритмами пошуку, перевірки та аналізу джерел, а також принципами етичної взаємодії в цифровому середовищі. Практична частина передбачає створення студентами фрагментів уроків із медіаелементами, розробку дидактичних ігор, відео, подкастів для молодших школярів, які б не лише інформували, а й виховували критичну свідомість і цифрову етику.

Окрему увагу слід приділити педагогічній практиці студентів, у межах якої можлива апробація медіаосвітніх технологій у шкільному середовищі. Ефективним є формат спільних уроків із вчителями-менторами, впровадження дослідницьких мініпроектів за участю учнів (наприклад, створення «медіащоденників», аналіз дитячих телепередач, обговорення теми безпеки в Інтернеті тощо). Це дає змогу не лише закріпити знання та навички студентів, а й створює практичне підґрунтя для формування педагогічної рефлексії, що є необхідною складовою їхньої професійної ідентичності.

Підготовка до організації медіаосвіти передбачає також розвиток дослідницької культури майбутнього вчителя. Вивчення інформаційних звичок учнів, рівня їхньої медіаграмотності, впливу контенту на емоційний стан і поведінку має стати предметом педагогічного аналізу в курсових, кваліфікаційних і наукових роботах. Такі дослідження сприяють формуванню в студентів здатності до наукового мислення, критичної інтерпретації емпіричних даних і конструювання педагогічних інновацій.

Значного значення в контексті формування медіаосвітньої компетентності набуває питання психолого-педагогічного супроводу підготовки студентів. Враховуючи постійний тиск інформаційного поля, майбутні вчителі мають володіти не лише технічними навичками, а й знаннями про вплив медіа на психіку дитини, стратегії збереження емоційного здоров'я, профілактику цифрової залежності та інфогігієну. Це, своєю чергою, передбачає активну співпрацю між педагогічними кафедрами, кафедрами психології, медіакомунікацій та соціальної роботи в межах університетської спільноти.

З огляду на зазначене, важливим кроком є створення міждисциплінарного середовища на рівні закладів вищої педагогічної освіти, де формування медіаосвітніх компетентностей реалізується не фрагментарно, а як системна стратегія професійного розвитку. Доцільним є запровадження внутрішніх платформ (електронних лабораторій, медіастудій, симуляційних середовищ), які б стали інкубаторами інновацій, місцем обміну досвідом, розробки й тестування нових медіадидактичних засобів.

Важливо також підкреслити, що зміст і форми професійної підготовки мають бути чутливими до соціокультурного та політичного контексту, в якому формується вчитель. В умовах війни, масової травматизації дітей, кризи довіри до джерел інформації медіаосвітня функція педагога набуває додаткового значення – він не

лише навчає аналізувати тексти, а й формує у своїх учнів почуття безпеки, впевненість у власному виборі, здатність протистояти маніпуляціям і тримати внутрішній баланс в умовах інформаційного перевантаження. Саме тому в системі підготовки майбутніх вчителів варто приділяти увагу етичному аспекту медіапедагогіки: дотриманню прав дитини, культурній різноманітності, боротьбі з дискримінаційними наративами, розвитку культури діалогу.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що підготовка майбутніх учителів початкових класів до медіаосвітньої діяльності має бути не лише технологічно грамотна, але й гуманістично зорієнтована. Це вимагає від педагогічної науки переходу від репродуктивного моделювання до проєктування гнучких, адаптивних, контекстно залежних освітніх стратегій, здатних забезпечити готовність випускника університету працювати з реальними дітьми в умовах складної, фрагментованої та конфліктної інформаційної реальності.

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** В результаті проведеного теоретичного аналізу та узагальнення наукових підходів до проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації медіаосвіти молодших школярів було з'ясовано, що в умовах цифровізації та глобального інформаційного впливу ця проблема набуває особливої актуальності. Сучасний учитель має бути не лише фахівцем із предметної галузі, а й медіакомпетентною особистістю, здатною інтегрувати медіаосвіту в освітній процес початкової школи.

Наукове осмислення змісту, завдань і методологічних засад професійної підготовки майбутніх педагогів дало змогу сформулювати концептуальні орієнтири щодо підходів, принципів, педагогічних умов та організаційно-методичних рішень, які сприяють становленню готовності до реалізації медіаосвіти. Підготовка до медіаосвітньої діяльності потребує переорієнтації з енциклопедичного навчання на діяльнісне, з акцентом на розвиток критичного мислення, інформаційної етики, творчої автономії та здатності до рефлексивного аналізу медіапростору.

Запропонована концепція підготовки фахівців враховує як соціальний запит на оновлення ролі вчителя в інформаційну епоху, так і потребу самих студентів у професійному самоздійсненні, творчому розвитку й активному включенні в сучасний освітній і культурний дискурс. У центрі уваги перебуває не лише формування знань, а насамперед розвиток особистості – її здатності орієнтуватися в інформаційному середовищі, бути соціально відповідальною, здатною до педагогічної взаємодії та виховання критично мислячої дитини.

Проведений аналіз засвідчив необхідність глибшого осмислення методів формування медіакомпетентності, створення ефективних навчально-методичних матеріалів, а також розроблення змістовного наповнення спеціалізованих дисциплін медіаосвітнього спрямування. Актуальним постає і подальше наукове супроводження процесу розробки моделей, які б відповідали викликам цифрової доби та були б адаптивними до умов як формальної, так і неформальної педагогічної підготовки.

Подальші дослідження доцільно зосередити на вивченні динаміки становлення медіаосвітньої компетентності у студентів педагогічних спеціальностей, емпіричній перевірці ефективності запропонованої концепції у різних освітніх контекстах, розробленні цифрових інструментів підтримки медіаосвіти в початковій школі, а також інтеграції медіаосвітніх елементів у міждисциплінарні освітні модулі.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>
2. Дяченко М. Д., Дяченко І. М. Особливості медіаосвіти студентів в умовах сучасних викликів. *Higher education in Ukraine (1991–2023) : traditions, transformations, challenges, and prospects*. 2023. С. 66-94. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-368-2-5>
3. Ковальчук М. О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі : автореф. дис.... канд. пед. наук. Житомир, 2017. 22 с. URL: [http://eprints.zu.edu.ua/25836/1/avt\\_Kovalchuk.pdf](http://eprints.zu.edu.ua/25836/1/avt_Kovalchuk.pdf)
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (редакція 2021 року) / Міністерство освіти і науки України. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/konceptciya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukrayini>
5. Марченко Г. Визначення критеріїв, показників та рівнів розвитку медіаосвіти майбутніх учителів початкових класів. *Нові технології навчання*. 2022. № 96. С. 138-142. URL: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2022.96.19>
6. Методичні матеріали з медіаосвіти. *Академія української преси*. 2023. URL: <https://medialiteracy.org.ua>
7. Островська М. Формування фахової компетентності майбутніх учителів початкової школи до застосування інноваційних технологій. *Наука і техніка сьогодні*. 2022. № 6 (6). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6\(6\)-234-244](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6(6)-234-244)
8. Пługина А. П. Обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування медіа-освітніх умінь. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 2. С. 123-128. URL: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2019-2-123-128>
9. Проект «Вивчай та розрізняй : інфомедійна грамотність». *IREX в Україні*. 2023. URL: <https://www.irex.org/project/vyvchay-ta-rozriznyay-infomediina-hramotnist>
10. Проект «Фільтр». Міністерство культури та інформаційної політики України. 2021. URL: <https://filter.mkp.gov.ua>
11. Стратегія цифрової трансформації освіти і науки України на період до 2026 року. Міністерство освіти і науки України. 2021. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/61b/229/e55/61b229e557403088961667.pdf>
12. Чемоніна Л. Медіаграмотність майбутніх учителів початкової школи : практичний аспект. *Молодь і ринок*. 2022. № 3/201. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259954>
13. UNESCO. Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. Paris : UNESCO, 2021. 176 p. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377066>

## REFERENCES:

1. Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity [State Standard of Primary Education]. (2018). Postanova KМУ vid 21 liutoho 2018 r. № 87. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
2. Diachenko, M. D., & Diachenko, I. M. (2023). Osoblyvosti mediaosvity studentiv v umovakh suchasnykh vyklykiv [Peculiarities of media education of students in the conditions of modern challenges]. *Higher education in Ukraine (1991–2023) : traditions, transformations, challenges, and prospects*. 66-94. Retrieved from: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-368-2-5> [in Ukrainian].
3. Kovalchuk, M. O. (2017). Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv do zastosuvannia multymediinykh navchalnykh system u pochatkovii shkoli [Formation of future teachers' readiness to use multimedia learning systems in primary school]. *PhD thesis abstract*. Zhytomyr. Retrieved from: [http://eprints.zu.edu.ua/25836/1/avt\\_Kovalchuk.pdf](http://eprints.zu.edu.ua/25836/1/avt_Kovalchuk.pdf) [in Ukrainian].

4. Kontseptsiiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini (redaktsiia 2021 roku) [Concept of Media Education Implementation in Ukraine (2021 version)]. (2021). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/ua/news/konceptciya-vprovadzhennya-mediaosvity-v-ukrayini> [in Ukrainian].
5. Marchenko, H. (2022). Vyznachennia kryteriiv, pokaznykiv ta rivniv rozvytku mediaosvity maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv [Criteria, indicators and levels of media education development of future primary school teachers]. *Novi tekhnolohii navchannia – New learning technologies*, 96, 138-142. Retrieved from: <https://doi.org/10.52256/2710-3560.2022.96.19> [in Ukrainian].
6. Metodychni materialy z mediaosvity [Methodical materials on media education]. (2023). *Akademiia ukrainskoi presy – Academy of Ukrainian Press*. Retrieved from: <https://medialiteracy.org.ua> [in Ukrainian].
7. Ostrovska, M. (2022). Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do zastosuvannia innovatsiinykh tekhnolohii [Formation of professional competence of future primary school teachers for using innovative technologies]. *Nauka i tekhnika sohodni – Science and Technology Today*, 6 (6). Retrieved from: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6\(6\)-234-244](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-6(6)-234-244) [in Ukrainian].
8. Pluhina, A. (2019). Obhruntuvannia pedahohichnykh umov pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly do formuvannia media-osvitnikh umin [Reasoning the pedagogical conditions of the intending primary school teacher training for the media education skills formation]. *Visnyk Cherkaskoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky – Cherkasy University Bulletin : Pedagogical Sciences*, 2, 123-128. Retrieved from: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2019-2-123-128> [in Ukrainian].
9. Proiekt «Vyvchai ta rozrizniai : infomediina hramotnist» [“Learn to Discern : Media Literacy” Project]. (2023). *IREX Ukraine – IREX in Ukraine*. Retrieved from: <https://www.irex.org/project/vyvchay-ta-rozriznyay-infomediina-hramotnist> [in Ukrainian].
10. Proiekt «Filtr» [“Filter” Project]. (2021). Ministerstvo kultury ta informatsiinoi polityky Ukrainy. Retrieved from: <https://filter.mkip.gov.ua> [in Ukrainian].
11. Stratehiia tsyfrovoyi transformatsii osvity i nauky Ukrainy na period do 2026 roku [Strategy of Digital Transformation of Education and Science of Ukraine until 2026]. (2021). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/61b/229/e55/61b229e557403088961667.pdf> [in Ukrainian].
12. Chemonina, L. (2022). Mediagramotnist maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly : praktychnyi aspekt [Media literacy of future primary school teachers : Practical aspect]. *Molod i rynok – Youth and the market*, 3/201. Retrieved from: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2022.259954> [in Ukrainian].
13. UNESCO. (2021). Media and Information Literacy Curriculum for Teachers. Paris : UNESCO. Retrieved from: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377066> [in English].